

Vlaanderen
is cultuureducatie

Babelut Parcours - Foto © Musica

CULTUUR VOOR DE ALLERJONGSTEN

Versterk je culturaanbod voor baby's en peuters

DEPARTEMENT
CULTUUR, JEUGD & MEDIA

vlaanderen.be/cjm

INHOUDSTABEL

1. WAAROM DEZE BROCHURE?	3
2. WAAROM CULTUUR VOOR DE ALLERJONGSTEN?	4
3. HOLISTISCHE KINDVISIE	5
Een holistisch kindbeeld	6
Ouder-kindbeleving: een wisselwerking	6
4. FAMILIEVRIENDELIJKHEID, HOE BEGIN JE ERAAN?	7
4.1. ORGANISEREN	7
4.2. FACILITEREN	9
4.3. COMMUNICEREN	11
A. Het wat	11
B. Het hoe	12
C. Algemene communicatietips	12
4.4. EEN COLLECTIEF EN GEGROND PROCES	14
A. Teamwork in huis: heb ik het hele team mee?	14
B. Teamwork buitenshuis: heb ik de partners in mijn directe omgeving mee?	14
C. Plukken we laaghangend fruit?	14
D. Evalueren we en delen we goede praktijken?	14
4.5. VIND DE JUISTE PARTNER	15
A. Organisaties die jonge gezinnen bereiken	15
B. Organisaties die helpen bij het baby- en peuterproof maken van je huis	16
C. Organisaties die op locatie activiteiten organiseren	18
COLOFON	21

1. WAAROM DEZE BROCHURE?

Cultuur is ook voor de allerjongsten, kinderen tussen **0 tot en met 3 jaar**, niet enkel een verrijking maar een basisrecht. Families met **baby's en peuters** zijn echter een doelgroep met **andere noden** wat betreft **aanbod, infrastructuur en communicatie**.

Met deze **online brochure** willen we je helpen bij het **ontwikkelen** van een **aanbod** voor de allerjongsten én bij het **toegankelijk** maken van je **cultuurhuis** voor families met jonge kinderen.

Wil je nog meer te weten komen? Vanaf pagina 15 vind je een lijst met **organisaties** die je verder op weg kunnen zetten.

“De allerjongsten zijn geboren kijkers, omdat ze het leven ontdekken. Ze zijn niet enkel theaterkijkers, ze zijn toeschouwers van heel het leven dat zich afspeelt rondom hen.”

(Charlotte Fallon van Théâtre de la Guimbarde)

2. WAAROM CULTUUR VOOR DE ALLERJONGSTEN?

Er zijn zowel **intrinsieke** als **functionele** redenen om te investeren in de cultuurbeleving van baby's en peuters:

- Eerst en bovenal **heeft het jonge kind fundamenteel recht op cultuur**. Baby's en peuters zijn volwaardige participanten die genieten van kunst en cultuur en zijn heel ontvankelijk voor grote en kleine cultuurprikkelers.
- Cultuurbeleving bij baby's en peuters speelt zich steeds af **samen** met een ouder of begeleider en zorgt zo voor **verbondenheid** en **kwaliteitstijd** binnen het gezin. Het samen beleven van cultuur geeft aanleiding tot een **gedeelde verwondering**.
- Als cultuurhuis **bouw je aan je eigen publiek**: het is bewezen dat vroege cultuurparticipatie de kans op cultuurdeelname als volwassene sterk doet toenemen. De **baby's van vandaag** zijn het **publiek van morgen!**
- Daarnaast bereik je naast de jonge kinderen zelf ook de **ouders** of **volwassen begeleiders** van deze kinderen die misschien de weg naar je cultuurhuis nog niet kennen. Door een eerste contact **in familiaal verband** verlaag je voor hen de drempel.
- Studie wijst tot slot ook uit dat **vroege cultuurbeleving** op veel vlakken (cognitief, sociaal, motorisch, emotioneel, ...) de **ontwikkeling** van jonge kinderen **stimuleert**.

3. HOLISTISCHE KINDVISIE

door Caroline Boudry en Annelies Roelandt

Kinderen zijn nieuwsgierig; het zijn geboren ontdekkers en meesters in verwondering. Het heersende beeld van jonge kinderen in de samenleving kunnen we doorgaans samenvatten in termen van 'nog niet': nog niet schrijven, lopen, spreken, lezen, stil zijn. Als we enkel hiernaar kijken, bestaat het risico dat we de competenties van kinderen niet meer zien. Kinderen moeten niet alleen nog van alles leren en worden, maar leven ook in het hier en nu met hun onbegrensde nieuwsgierigheid.

Kunst en cultuur passen heel goed bij de manier waarop kinderen in de wereld staan. Er is de innerlijke drang om op onderzoek uit te gaan: zichzelf, de wereld en de anderen te verkennen. Wanneer we het hebben over cultuurparticipatie, dan hebben we het vooral over de manier waarop ook de allerjongsten daar veel aan kunnen hebben in het hier en nu. Een concert, toneelvoorstelling of museumbezoek: het is een totaalbelevenis die zorgt voor rijke ervaringen.

Een holistisch kindbeeld

Ervaringen van kinderen kan je dus niet zomaar opdelen in stukjes. Net zo min kan je kinderen en hun ontwikkeling zien als aparte onderdelen die geen link hebben met elkaar. Of zoals professor Gezinspedagogiek Prof. Michel Vandenbroeck van de Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek (UGent) het verwoordt: “Een holistische benadering houdt in dat je een kind ziet als een geheel waar al die stukjes door elkaar lopen, als een spaghetti waaraan geen begin of einde is.” Wat jij als leeractiviteit installeert, kan met andere woorden op een andere manier worden ervaren door kinderen. Het proces is belangrijker dan het resultaat.

Vanuit die holistische visie is op Vlaams niveau een [pedagogisch raamwerk](#) ontwikkeld, dat voorziet in bepaalde kwaliteitscriteria voor opvangvoorzieningen voor baby's en peuters. Ook culturele activiteiten zijn in dit raamwerk opgenomen: ze dragen bij tot een rijke omgeving waarin elk kind “zich goed in zijn vel voelt, uitgedaagd wordt en zich verbonden weet met de mensen en wereld rondom zich.” Voor de cultuurhuizen vormt dit raamwerk een kans: in samenwerking met kinderdagverblijven en onthaalouders kunnen ze mee helpen deze opdracht waar te maken.

Ouder-kindbeleving: een wisselwerking

Ook volwassenen die samen met jonge kinderen kunst en cultuur beleven, worden op een bijzondere manier geprikkeld. Ze zien hoe hun kinderen reageren, hoe ze opgaan in de activiteit en uitdrukken wat er in hen omgaat. Samen aan cultuur doen zorgt voor verbondenheid: samen verwonderd raken. In cultuurhuizen met activiteiten voor jonge kinderen is het belangrijk om ook de ouders en kinderbegeleiders te omarmen. Jonge kinderen gaan pas op ontdekking wanneer ze zich veilig voelen.

Jonge kinderen kunnen ten volle genieten van beeldende kunst, theater of muziek zonder dat deze kunstvormen ‘opgeleukt’ dienen te worden. Op jonge leeftijd zijn baby's en peuters in staat om een abstract schilderij te voelen en te begrijpen. Vormen, kleuren, geuren, licht, geluid: alles heeft een impact. Natuurlijk hou je best rekening met de eigenheid van jonge kinderen: ze verkennen met hun zintuigen, willen bewegen. Ze nemen de nodige tijd om te ontdekken. Ze kijken intens naar een beeldhouwwerk, ervaren de fysieke impact ervan: is het groot of klein, kan je het beeld 360° verkennen, kan je het aanraken, voelen of ruiken? Tegelijk dien je als huis ook aandacht te hebben voor de eigenheid van de volwassene: de ouder, grootouder of begeleider.

Hoe creëer je voor alle partijen het gevoel dat ze welkom zijn? En heb je oog voor diversiteit, voor het feit dat niet alle gezinnen dezelfde codes hanteren, dezelfde taal spreken? Als we vinden dat datgene wat in onze cultuurhuizen gebeurt de moeite waard is, laat ons er dan voor zorgen dat elk kind de mogelijkheid krijgt om er ten volle van te genieten. In die belangrijke opdracht om cultuur te democratiseren en toegankelijk te maken voor elk kind kunnen cultuurhuizen en laagdrempelige basisvoorzieningen (kinderdagverblijven, Huizen van het Kind, onthaalouders,...) elkaar inspireren en versterken.

4. FAMILIEVRIENDELIJKHEID, HOE BEGIN JE ERAAN?

Je cultuurhuis baby- en peutervriendelijk maken verloopt in verschillende stappen: **organiseren, faciliteren** en **communiceren**.

Voor elke stap suggereren we je praktische *tips and tricks*. In het **slotgedeelte** reiken we je nog enkele **overkoepelende tips aan op managementniveau**, alsook de lijst met **organisaties** waar je terecht kunt voor verdere ondersteuning en een overzicht van het **beschikbare cultuuraanbod voor de allerjongsten**.

4.1. ORGANISEREN

Aanbieders van activiteiten voor de allerjongsten weten zelf meestal het best in welke **context** hun activiteit het best tot hun recht komt. Ga met hen **in gesprek** om je programmering te optimaliseren. Wil je **zelf een aanbod uitwerken** of het bestaande aanbod **toegankelijker maken**? Dan is het handig om volgende principes in gedachten te houden:

Timing. Het dagritme van baby's of peuters bepaalt in grote mate de agenda van hun gezin, en dat dagritme ligt bij elk kind anders. Desondanks blijkt uit onderzoek dat er een aantal meer gepaste momenten zijn om activiteiten te programmeren voor de allerjongsten, met name **tussen 10u en 12u** en **tussen 14u en 17u**. Je kan daarrond ook een **inloopactiviteit** organiseren waarop families vrij kunnen aansluiten en weer weggaan.

Regelmaat. Stap af van een adhoc-programmering waarbij families enkel tijdens de vakanties lijken te bestaan. Organiseer **het hele jaar door** op een vast moment activiteiten. Waarom niet elke eerste zondag van de maand een verhalenverteller organiseren of elke tweede zaterdag een babyatelier? Of organiseer samen met een kinderopvangvoorziening een bezoek aan het museum, samen met de kinderen én ouders. Deze aanpak verhoogt het **vertrouwen** en geeft je de kans om een **intensere relatie** op te bouwen met je bezoekers.

Afwisseling. Kies voor verschillende **disciplines** en voor de afwisseling van **'passieve'** en **'actieve'** activiteiten: theater, films en concerten kunnen afgewisseld worden met beeldende en muzische ateliers of een wandelparcours. Sowieso is voor deze leeftijd geen enkele activiteit passief – **beweging en interactie** maar zelfs **observeren en luisteren** vormen een intrinsiek onderdeel van hun ervaring. Zorg voor afwisseling in je **werkvorm** en bouw eventueel de 'moeilijkheidsgraad' op: van kijken en luisteren naar **actief deelnemen**.

Flexibiliseer. Families met jonge kinderen beslissen vaak op de dag zelf wat ze gaan doen. Maak je aanbod dus flexibel: voorzie naast de **'punctuele'** activiteit ook een **doorlopende activiteit** waarop families gewoon kunnen inpijken. Een voorleessessie, een teken-, knip- en plaktafel of een belevingsinstallatie zijn daarvoor ideaal.

Diversifieer. De allerjongsten komen niet alleen; vaak komen ook **oudere zusjes of broertjes** mee. Voorzie voor hen een **alternatieve activiteit** (al dan niet in aanwezigheid van een van de ouders) wanneer een inclusieve activiteit niet mogelijk is. Het kan gaan om een workshop maar ook om een speelhoek of een teken-, knip- en plaktafel, een mini-bibliotheek, een buitenparcours of een tafel met gezelschapsspelletjes.

Diversifieer (bis). Vergeet de **(groot)ouders** niet, die samen met de jonge kinderen aan de activiteit deelnemen – het is minstens even belangrijk dat ook zij een **fijne ervaring** hebben. Kinderen zitten graag op kussens en matjes, maar voorzie bijvoorbeeld voor (groot)ouders ook enkele zitbankjes of stoelen.

Faciliteer. Denk ook **ruimtelijk** op maat van het jonge publiek. Zorg voor boxen of **kijkkasten** die voor peuters toegankelijk zijn, voor kussens of speciale stoelverhogers in de film- of theaterzaal, of laat (in overleg met het gezelschap) de kinderen vooraan op de bühne zitten. Kunnen kindjes die het moeilijk hebben makkelijk de zaal uit? Voorzie een **zaalmedewerker** die met een discreet lichtje de weg wijst naar de uitgang – en de kinderen daarna ook weer de zaal binnenlaat.

Limiteer. Activiteiten voor baby's en peuters kennen per definitie een **beperkte publiekscapaciteit**. Aanbieders van theater- of muziekvoorstellingen zullen je zelf vertellen wat de limiet is. Wanneer je zelf activiteiten opzet, dien je zelf goed in te schatten hoeveel toeschouwers kunnen deelnemen vooraleer de ervaring te **druk** of **overweldigend** wordt.

Out of the box. Sommige aanbieders brengen cultuur ook letterlijk **buiten de black box of de white cube**: tot in de kinderdagverblijven en bij de onthaalouders, bijvoorbeeld. Als cultuurhuis kan je een **trekker** zijn in deze **unieke samenwerkingen**, die vaak ook families bereiken die moeilijk over de drempel geraken. Maak een **mapping** van de organisaties in jouw regio die in contact staan met families met jonge kinderen: opvangvoorzieningen, Huizen van het Kind, lokale verenigingen, lokale besturen, ... Het geeft jouw cultuurhuis enerzijds een beter inzicht in de **pedagogiek van jonge kinderen**, anderzijds kunnen jullie samen een **nieuw publiek bereiken**, in het bijzonder een publiek van **kwetsbare gezinnen** dat misschien minder snel de weg vindt naar je cultuurhuis.

4.2. FACILITEREN

Families met jonge kinderen zullen het beamen: met de allerjongsten **de deur uitgaan** is geen sinecure. Op welke punten kan een cultuurhuis de **praktische bezwaren** van deze families wegwerken?

Bereikbaarheid. In grotere gemeenten en steden komen families met jonge kinderen voornamelijk met de fiets of het openbaar vervoer – in de kleinere gemeenten neemt het autogebruik toe. Informeer je publiek grondig over **parkeergelegenheid, fietsenstalling**, de beste mogelijkheden tot openbaar vervoer naar je cultuurhuis. Zorg in de wijde omgeving van je huis voor heldere **bewegwijzering**.

Buggytoegankelijkheid. Het is vaak maar een paar treden, maar toch... Is er een lift of eventueel een glijdende helling waardoor **kinderwagens en buggy's** makkelijk binnenraken? En indien dit niet mogelijk is: hangt er een belletje of mededeling dat de **baliemedewerker** met plezier een handje toesteeft? Kan je je buggy veilig achterlaten?

Onthaal. Zorg ervoor dat families met jonge kinderen zich **welkom** voelen in je huis: **gastvrijheid** is een sleutelbegrip. Enkele kleine wenken kunnen een wereld van verschil maken:

- Zorg voor een **aparte medewerker** die **aanspreekpunt** is voor families. Brief vooraf ook alle collega's die die dag aanwezig zijn. Ga in op vragen en bezorgdheden van het team, zodat je op het moment zelf **op één lijn** staat.
- Ontvang families op **kinderhoogte** door een gewone tafel voor je hoge balie te plaatsen op woensdagnamiddag, tijdens het weekend of bij familieactiviteiten. Zo kan je de families **als één geheel** aanspreken.

- Wees duidelijk over de **do's** en **don'ts**. Daag je medewerkers uit om nooit 'nee' te zeggen maar **alternatieven** te formuleren: 'In de zaal kan je je koekje niet opeten, maar straks in het cafetaria is dat geen enkel probleem.'
- Zorg voor een **wacht- of speelhoekje** met aantrekkelijke materialen waarin zowel de kleinsten als iets oudere broertjes of zusjes kunnen **snuisteren** terwijl mama of papa aanschuift aan de balie. Laat families **niet in de inkomhal** staan: voorzie banken en kapstokken waaraan kleine jasjes kunnen worden gehangen. Een krijtbord aan een muur, wat kinderboekjes en eenvoudig houten speelgoed doen al wonderen. Een warm **vloerkleed** en een **veilige afbakening** zorgen ervoor dat de baby's gerust even op de grond kunnen worden gezet. Dit wachthoekje is ook de plek waar je het publiek de **laatste praktische info** kunt geven voor het de theaterzaal of expositieruimte binnengaat.
- **Glimlach!** Ook wanneer er zich onverwachte situaties voordoen. **Gastvrijheid** en **familievriendelijkheid** beginnen met **flexibiliteit** en de bereidheid om onverwachte obstakels te overwinnen: een vuile luier, een acute hongeraanval, ...

Infrastructuur op maat. Heeft jouw cultuurhuis al werk gemaakt van de volgende voorzieningen?

- Luiierhoek met verluierkussen, eventueel ook in de mannentoiletten
- Buggyparkeerplaats, stalling voor kinderwagens
- Borstvoedingsruimte
- Voedingsruimte met een makkelijke zetel of zitstoel, flesverwarmer of microgolfoven en een vuilnisbakje
- Familielockers
- Beveiliging van alle stopcontacten
- Wacht- of speelhoekje met warm speeltapijt
- Sanitair en wasbakje op peuterhoogte of indien moeilijk te realiseren: voorzie opstapjes
- Duidelijke bewegwijzering in huis, eventueel in meerdere talen of aan de hand van pictogrammen

Veiligheid. Maak je volledige infrastructuur veilig. Vooral trappen, leuningen, losstaande voorwerpen, openstaande ramen en deuren verdienen extra aandacht.

Eten en drinken. Zorg ervoor dat er een **microgolfoven** beschikbaar is voor het opwarmen van voeding. Heeft het cultuurcafé een paar **kinderstoelen** staan en biedt het voor de iets oudere kinderen een **kindermenu** aan? Voorzie voor creatieve geesten witte onderleggers en potloden. Een **watertap** waar iedereen gratis een glaasje kan drinken is een sympathieke geste.

4.3. COMMUNICEREN

Het cultuuraanbod voor baby's en peuters is vaak bij ouders nog **te weinig gekend**. Los daarvan vragen veel ouders zich af of hun jonge kind wel al **kan genieten** van een activiteit. Moet mijn peuter stilzitten, moet hij zwijgen, wat als mijn baby huilt? Het is dus belangrijk helder te communiceren over de **codes** rond het aanbod.

Naast vragen over het **'wat'** hebben families met jonge kinderen vooral vragen over het **'hoe'**. Hoe zullen ze in huis onthaald worden, welke **praktische faciliteiten** zijn er, hoe bereikbaar is het huis met het openbaar vervoer...? Voorzie op je website of in je communicatiekanalen voldoende ruimte om op deze vragen in te gaan, zo help je families beter over de drempel.

A. Het wat

- Stel ouders gerust rond het feit dat je activiteit en de bijbehorende omkadering **op maat** zijn van baby's en peuters, dat ook woelwaters en grijpgrage handjes welkom zijn. Indien er **restricties** zijn, wees daar dan duidelijk over. Bijvoorbeeld: je peuter mag gerust rechtstaan en meebewegen, maar moet zijn schoentjes uitdoen als hij op het speelvlak wil komen.

- Hanteer een **strikte leeftijdsgrens** voor je activiteiten en vraag de ouders met aandring die te **respecteren** – het komt een positieve ervaring alleen maar ten goede. Door je aanbod en/of je materiaal te diversifiëren voor oudere kinderen beleeft iedereen de activiteit op zijn maat.
- Vermeld steeds **de duur** van de activiteit. Ouders kennen hun kind en kunnen het best zelf inschatten wat hun **aandachtspanne** is.
- Wees helder in je **prijzenpolitiek**. Activiteiten voor baby's en peuters spelen zich steeds af in de aanwezigheid van een ouder of begeleider. Hoeveel betalen de baby's en peuters, hoeveel de begeleiders, en wat met de eventuele workshop voor het oudere kind? De kostprijs van culturele activiteiten is voor vele families nog steeds een **belangrijke drempel**. Probeer na te gaan of er via kortingssystemen als **UitPAS**, of door samenwerking met andere organisaties in je gemeente of stad, geen mogelijkheden zijn om meer families met jonge kinderen over die drempel te halen.
- Zorg voor een makkelijk **reserveringssysteem** of voorzie voor elke activiteit standaard een segment aan **'vrije' plaatsen**. Communiceer duidelijk over de mogelijkheid om **last minute** aan te sluiten, zodat families die de dag zelf beslissen zich welkom voelen.

B. Het hoe

In het onderdeel **'faciliteren'** gingen we eerder in op de manier waarop je je cultuurhuis praktisch toegankelijk kunt maken voor families met jonge kinderen. Is je huis **buggyproof**, is er een **verluerkussen** aanwezig, kan je er **borstvoeding** geven? Mogen ouders een **vieruurtje** meenemen in de tentoonstellingsruimte? Is er aangepast **sanitair** voor de allerjongsten? Zet deze (en vele andere) aspecten sterk in de kijker via al je kanalen, je kan er niet duidelijk genoeg over zijn.

C. Algemene communicatietips

- Zorg ervoor dat je website zowel praktisch als inhoudelijk **duidelijke antwoorden** biedt. Respecteer daarbij de algemene regels voor **heldere communicatie**: gebruik duidelijke taal, eventueel verrijkt met **beelden of pictogrammen**, als extra ondersteuning voor families die het Nederlands niet goed beheersen.
- Maak ook **visueel** duidelijk dat je cultuurhuis de allerjongsten met open armen verwelkomt, door hen zichtbaar te maken in **beeldmateriaal** op de **website**.
- Communiceer via zoveel mogelijk **verschillende kanalen**, zowel *offline* als *online*. Voorbeelden zijn het gemeentelijk infoblad, de gemeentelijke website, lokale of regionale media, nieuwsbrief, gebruiksvriendelijke website, mobiele site, social media, flyers, affiches, kaartjes, ...

© FREDERIK BEYENS

- **Bundel** je communicatiekrachten met **andere actoren** die bezig zijn met dezelfde doelgroep. Waarom niet samen met de bibliotheek, de jeugddienst en het museum een **flyer** maken die het aanbod voor de allerjongsten in de kijker zet?
- Verspreid je drukwerk **doelgroepgericht**, op plaatsen waar ouders vaak samenkomen. Bij de schoolpoort, bij de bakker om de hoek, in de bib, het Huis van het Kind, de jeugddienst, in de kinderopvang, speelgoedwinkels, boekenwinkels, ...
- Mik op **tweerichtingsverkeer**: voorzie *offline* en *online* mogelijkheden voor families om **feedback** achter te laten en gebruik die om baby- en peutervriendelijkheid voortdurend te blijven evalueren en optimaliseren.

4.4. EEN COLLECTIEF EN GEGROND PROCES

De voorgaande *tips en tricks* zijn erg praktijkgericht. De volgende vragen situeren zich eerder op managementsniveau. Pik er gerust van mee wat bruikbaar is voor jouw cultuurhuis!

A. Teamwork in huis: heb ik het hele team mee?

Je cultuurhuis peuter- en babyproof maken is een taak van **de hele organisatie**, van de schoonmaakploeg over de baliemedewerkers tot de zaalstoepoosten, het managementteam en de directie. Organiseer voor je team **info- en overlegmomenten** zodat de kindvriendelijke visie door iedereen wordt gedragen. Zorg ervoor dat de aandacht voor baby's en peuters er niet 'bij komt', maar **structureel verankerd** zit in de werking van je huis.

B. Teamwork buitenshuis: heb ik de partners in mijn directe omgeving mee?

Het organiseren van activiteiten voor de allerjongsten is logistiek en financieel een serieuze opgave. Ga daarom zowel in **programming** als in **communicatie** op zoek naar partners. Kijk in de brede regio wie zich op de doelgroep van baby's en peuters richt: cultuurcentra, cultuurdiensten, bibliotheken, kinderopvang, muziekacademies, tekenscholen, Huis van het Kind, lokale verenigingen zoals de Gezinsbond ... In communicatie liggen veel *quick-wins*. Wanneer elke organisatie jouw aanbod deelt met zijn achterban, worden heel veel families aangesproken.

C. Plukken we laaghangend fruit?

Het lijkt misschien allemaal wat veel en zwaar, maar ga stap voor stap te werk en begin met **kleine ingrepen** die niet duur of ingewikkeld hoeven te zijn. Wat inspiratie voor inrichting en infrastructuur betreft: steel met je ogen op **Instagram** en **Pinterest**.

D. Evalueren we en delen we goede praktijken?

Je cultuurhuis toegankelijk maken voor families met jonge kinderen is een **ongoing process**, een traject van **uitproberen en bijsturen**. Deel je ervaringen, je *good* en zelfs je *bad practices* met collega's. Waarom met alle betrokken partners op gemeentelijk niveau geen werkgroep starten die de expertise **bundelt** en **deelt**?

4.5. VIND DE JUISTE PARTNER

Op zoek naar een partner om mee samen te werken? Hieronder vind je een lijst met organisaties die je verder op weg kunnen zetten.

A. Organisaties die jonge gezinnen bereiken

Hier vind je een overzicht van organisaties die jonge gezinnen bereiken, verspreid over Vlaanderen en Brussel.

- Een overzicht van de [lokale teams van Kind en Gezin](#)
- Een overzicht met [geografische kaart met alle kinderopvanginitiatieven voor baby's en peuters](#)
- Een overzicht van de [Huizen van het Kind](#)
- Een overzicht van [erkende spel- en ontmoetingsinitiatieven voor ouders en kinderen](#)
- Een overzicht van de [inloopteams](#): Een inloopteam (Integraal Laagdrempelig OpvoedingsOndersteuningsPunt) biedt ondersteuning aan aanstaande gezinnen en gezinnen met jonge kinderen (voor- en vroegschool) in een moeilijke leefsituatie.
- [Gezinsbond](#): De Gezinsbond is een ledenorganisatie die werkt aan een gezins- en kindvriendelijke samenleving waar iedereen zich thuis voelt en zijn stem kan laten horen, los van zijn achtergrond en familiale situatie. In haar lokale werking biedt de Gezinsbond tal van cultuureducatieve activiteiten aan voor gezinnen met hele jonge kinderen. Deze activiteiten worden georganiseerd in samenwerking met een lokale afdeling. Vraag info via cultuur@gezinsbond.be.

Naast deze organisaties zijn er nog tal van lokale organisaties die gezinnen met jonge kinderen bereiken.

B. Organisaties die helpen bij het baby- en peuterproof maken van je huis

Hieronder vind je organisaties die je kunnen helpen bij het baby- en peuterproof maken van je huis, een aanbod op maat ontwikkelen of ondersteuning kunnen bieden om eigen aanbod vorm te geven.

ABC: [ABC](#) richt op vraag via participatieve ontwerpprocessen creatieve leeromgevingen in, waar volwassenen weer leren spelen en kinderen kunnen spelen om te leren.

Appelsien en Ananas: [Appelsien en Ananas](#) zorgt voor concept, productontwikkeling en realisatie van unieke en authentieke cultuureducatieve materialen op maat en op aanvraag van culturele organisaties.

Boekstart moedigt aan om kinderen zo vroeg mogelijk boekjes én de bibliotheek te leren kennen. Op www.boekstart.be vind je alle materialen en praktische informatie die je nodig hebt om de Boekstart-boodschap mee uit te dragen. Je kan er ook terecht voor boekentips, voorlees-tricks en inspirerende praktijkvoorbeelden.

FARO, het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, ondersteunt musea en andere cultureel-erfgoedhuizen in hun familievriendelijke werking. FARO zette hiertoe vorming en coaching op, en ontwikkelde een aantal publicaties waaronder:

- [All in: cultureel erfgoed voor het hele gezin](#)
- ['t Zit in de familie: cultureel erfgoed vanuit gezinsperspectief](#)
- [Kunstmusea: ook voor de allerkleinsten](#) (Nederlandse vertaling van het manifest Les musées d'art, amis des tout-petits (Fraje))

FARO werkte eveneens samen met Toerisme Vlaanderen en Herita aan de publicatie [1.2.3. Familie! Zo maak je jouw museum of erfgoedsite familievriendelijk](#). En FARO werkt al (bijna) tien edities lang nauw samen met de Gezinsbond aan Krokuskriebels, het succesvolle tweejaarlijks familievriendelijk evenement in musea dat telkens tijdens de krokusvakantie plaatsvindt."

Familiemusea helpt grote en kleine musea zodat zij families een onvergetelijke dag kunnen bezorgen. [Familiemusea](#) ontwerpt familieparcours waardoor elk familielid in het museum een fijne tijd beleeft.

Publiq: vzw biedt heel wat ondersteuning aan cultuurorganisaties die families met jonge kinderen willen bereiken.

- Het [Familiemanifest](#) bevat 25 concrete actiepunten en een handige checklist die je helpen om je cultuurhuis familieproof te maken.
- Doe mee aan de Schatten van Vlieg -campagne: organiseer een familiezoektocht in de zomermaanden en bedenk [hoe je de allerjongsten](#) hierin kan betrekken.
- Laat je inspireren via het kennisplatform van publiq. Je vind er [tips, inspirerende voorbeelden van andere organisaties](#) en informatie over events vol praktijkvoorbeelden zoals de inspiratiedag 'cultuureducatie voor de allerjongsten' i.s.m. M HKA (18/03/2020). In 2020 kan je ook deelnemen aan de expeditie early arts, een lerend netwerk om ervaringen uit te wisselen met collega's. Kijk [in de agenda](#) voor meer info.

VBJK zet in op een toegankelijk en aantrekkelijk aanbod voor families met jonge kinderen. Je kan bij VBJK terecht voor ondersteuning en advies. Als innovatie- en onderzoekscentrum ontwikkelde VBJK ruime expertise over toegankelijk werken en de manier waarop diverse voorzieningen (waaronder musea, theaterhuizen ...) mee een rijke leefomgeving voor jonge kinderen en hun families kunnen creëren. Op de website vind je projecten en publicaties www.vbjk.be

VCOK is een vormingscentrum gespecialiseerd in opvoeding, kinderopvang en bemiddeling. Je kan bij VCOK terecht voor een begeleidingstraject, advies of vorming om je museum, bibliotheek of cultuurhuis familieproof te maken. VCOK programmeert ook zelf culturele activiteiten voor families met de allerjongsten of ontwikkelt die samen met jou op maat van jouw werking. www.vcok.be

C. Organisaties die op locatie activiteiten organiseren

Er zijn ook heel wat particulieren en culturele organisaties die op locatie allerhande activiteiten organiseren voor baby's en peuters. Het beschikbare aanbod is divers: dans-, theater- of muziekvoorstellingen, maar ook leuke installaties of workshops voor de allerjongsten. Stel zeker de vraag of een aanbod op maat mogelijk is.

Muziek-, theater- en dansvoorstellingen & beeldende kunstinstallaties:

4 Hoog maakt groots theater voor jonge kinderen (2,5 +). En dat is geen kinderspel. Verbeelding, verstilling, verwondering, verrijking, verankering en soms een beetje verontrusting. Via theater, voor iedereen, maar vooral voor de kleinsten onder ons. Op www.4Hoog.be vind je al hun producties.

Compagnie Gorilla is een [theatergezelschap](#) dat kleurrijke corporeel uitbundige voorstellingen maakt (2+) waarbij de afstand tussen publiek en spelers, zowel letterlijk als figuurlijk zo kort mogelijk wordt gehouden. Door te focussen op het fysieke spel van de acteurs en woorden slechts minimaal te gebruiken streven ze ernaar om de jongste en minder jonge toeschouwers mee te nemen naar een ander universum. Dat van de fantasie.

Compagnie Squeezz maken [opmerkelijke voorstellingen](#) op het snijvlak tussen muziek, dans en beeldende kunst (10 maand +). Ze ontwikkelen en coördineren ook baby- en peuterevenementen op maat.

De Spiegel maakt voorstellingen voor de allerjongsten (baby's, peuters en kleuters van 0 tot 4 jaar) en hun volwassen begeleiders. Over de hele wereld presenteren ze een unieke theatrale kunstbeleving op maat van dit bijzondere publiek. De voorstellingen duren niet te lang en blijven jonge kinderen de hele tijd boeien. [De Spiegel](#) maakt ook immersieve installaties: Straffe artiesten verrassen u met live muziek, klank, objecten, dans, figuren. Het zijn interactieve speelruimtes waar iedereen kan 'zijn', thuiskomen en ontdekken.

Esmé Bos & Bart Voet. Zangeres [Esmé Bos](#) en muzikant [Bart Voet](#) maken muziekvoorstellingen voor kinderen vanaf 2,5 jaar. Ze zorgen als artiesten voor een liefdevolle en poëtische betovering van het publiek waardoor er telkens een bijzondere magie ontstaat. Ze gaan op zoek naar het meeslepende van muziek, iets wat peuters zeer intuïtief kunnen beleven, zeer open, hartstochtelijk en magisch.

Klankennest vzw is een organisatie voor jonge kinderen en hun ouders om muziek, dans, beeldende kunst,... via zintuiglijke ervaringen te beleven. Klankennest richt zich op interactieve concerten voor baby's en peuters van 0-4 jaar en biedt voorstellingen, installaties en producties aan. [Klankennest](#) ontwikkelt ook sessies op maat in musea.

Kukulu is gespecialiseerd in [figurentheater](#) voor kinderen en maakt ook werk voor de allerjongsten. De voorstelling “Op zee” is een intieme sensory ervaring voor baby’s en peuters. (3m. t/m 2j.) Ontdek het aanbod op

Musica inspireert tot een bewuste en avontuurlijke omgang met klank en muziek. Naast begeleidingstrajecten en cursussen voor kinderbegeleiders, presenteert [Musica](#) ook eigen werk, voorstellingen en workshops. Zo is er het Babelut Parcours, een reizende voorstelling voor baby’s, peuters en kleuters en hun volwassen begeleiders waarbij interactie centraal staat.

Nat Gras maakt [dansvoorstellingen](#) voor een publiek vanaf 2,5 jaar en heeft door de jaren heen veel ervaring opgedaan met dansers met een fysieke beperking. De voorstellingen vallen op door hun eenvoud, grote beeldende kracht en interactie met het publiek.

Rasa. Actuele kunst onder de aandacht brengen is de essentie van elk [Rasa](#)-project. Al 27 jaar ontwikkelt en presenteert Rasa reizende tentoonstellingen voor een publiek van kinderen en jongeren. Rasa kijkt samen met hen, traag en met uitgesproken verwondering, naar het beste wat de kunstwereld vandaag creëert.

Sprookjes enzo maakt poëtisch, beeldend theater voor de (aller)kleinsten. Verbeelding en interactiviteit staan centraal. Verwacht je aan betoverend theater en vuurtheater voor kinderen vanaf 1 jaar. Het aanbod ontdek je hier: <https://www.sprookjes.be>

Muzische workshops op maat:

Amadeo Collectif is een [multidisciplinair creatie-atelier](#) dat projecten op maat ontwikkelt om peuters te laten experimenteren en hun verbeelding te stimuleren. Zowel korte prikkelmomenten als langdurige projecten worden opgezet, multidisciplinair of binnen één muzisch domein. De focus ligt op spel en fantasie.

Cirkanto vzw maakt [muzikale voorstellingen](#) voor peuters en ontwikkelt workshops 'op maat' voor alle leeftijden en doelgroepen, gebruik makend van methodieken en technieken uit circus, muziek, beweging, woord, beeld,... en/of een mix van alle kunsten door elkaar!

Sapperlootjes ontwikkelt sensorisch-motorische activiteiten voor 0-3 jarigen. Ontdek het aanbod op www.sapperlootjes.be en neem gerust contact op voor een aanbod op maat.

Voorlezen:

ABC organiseert op verplaatsing [kamishibai-vertellingen](#) op verplaatsing, naast het inrichten van creatieve leeromgevingen in bibliotheken, scholen en kinderdagverblijven.

Musea met ervaring in het werken voor de allerjongsten:

- Bakkerijmuseum Veurne
- Belvue Museum
- Brussels Museum van de Molen en Voeding
- Design Museum Gent
- Eperon d'Or Izegem
- Fotomuseum Antwerpen
- Industriemuseum
- KMSKA
- M MUSEUM Leuven
- MAS, Antwerpen
- Modemuseum Hasselt
- MSK Gent
- Museum Dr. Guislain, Gent
- Mu.ZEE - Mu-Zee-Um
- Provinciaal erfgoedcentrum Ename
- Red Star Line Museum, Antwerpen

Ken je een organisatie die niet is opgenomen of heb je zelf een cultureel aanbod voor de allerjongsten? Laat het ons weten via cultuureducatie@vlaanderen.be.

COLOFON

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Departement Cultuur, Jeugd en Media
Arenbergstraat 9, 1000 Brussel
cultuureducatie@vlaanderen.be

in samenwerking met
Opgroeien en de klankbordgroep 'Cultuur voor de allerjongsten'

REDACTIE

Evelyne Coussens

GRAFISCHE VORMGEVING

Wilderzicht

Departement Cultuur, Jeugd en Media
Arenbergstraat 9
1000 Brussel
vlaanderen.be/cjm

© 2020 Departement Cultuur, Jeugd en Media

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.